

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista”

(uudelleenlaadittu toisinto) KOM(2008) 815 lopullinen – 2008/0244 COD

(2009/C 317/21)

Esittelijä: **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**

Neuvosto päätti 1. huhtikuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista (uudelleenlaadittu toisinto)

KOM(2008) 815 lopullinen – 2008/0244 COD.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 25. kesäkuuta 2009. Esittelijä oli **An Le Nouail Marlière**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 15.–16. heinäkuuta 2009 pitämässään 455. täysistunnossa (heinäkuun 16. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 154 puolesta ja 2 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät

1.1 Huolestuneena epäsuorasta tuesta, jonka erittäin rajoittava tai ankara sääntelykehys muodostaa autoritaarisille ja epädemokraattisille järjestelmille, komitea hyväksyy turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevista vaatimuksista annetun direktiivin uudelleenlaatimisen ja parannukset. Se toistaa kuitenkin muutamia suosituksia, joita se on esittänyt aiemmissa lausunnoissaan, etenkin vihreään kirjaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän tulevaisuudesta antamassaan vastauksessa ⁽¹⁾ ja kyseistä järjestelmää koskevaa toimintasuunnitelmaa käsittelevässä asiakirjassa ⁽²⁾.

Ehdotuksessa uudelleenlaadituksi direktiiviksi olisi edistettävä yhteisiä eikä vähimmäismääräisiä turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevia vaatimuksia. Ehdotukseen tulisi sisällyttää lausekeita sellaisissa jäsenvaltioissa sovellettavien vaatimusten suojaamiseksi, joissa kansainvälistä suojelua, pakolaisasemaa tai toissijaista suojelua hakevien henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan parhaiten. Mainittakoon erityisesti seuraavat:

- Maahanpääsy taataan.
- Turvapaikka- ja suojeluhakemuksen tekopaikan voi valita.
- Hakijan asemaa tarkastellaan ensisijaisesti yleissopimuksen pohjalta ja toissijaisen suojelun pohjalta vain, jos yleissopimuksessa tarkoitettujen aseman ehdot eivät täyty.

⁽¹⁾ Ks. ETSK:n 12. maaliskuuta 2008 antama lausunto aiheesta ”Vihreä kirja – Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän tulevaisuus”, esittelijä: An Le Nouail Marlière (EUVL C 204, 9.8.2008).

⁽²⁾ Ks. ETSK:n 25. helmikuuta 2009 antama lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Turvapaikkapolitiikan toimintasuunnitelma – EU:n yhdenmety lähentymistapa suojeluun”, esittelijä: Luis Miguel Pariza Castaños ja apulais-esittelijä: Ana Bontea (EUVL C 218, 11.9.2009).

— Palauttaminen on kielletty, jos hakijan elämä on uhattuna tämän kotimaassa tai viimeisimmässä kauttakulkumaassa.

— Karkotustoimenpiteet lykkäytyvät muutoksenhaun johdosta, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on antanut päätöksensä, jotta muutoksenhakuoikeus toteutuisi täysimääräisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti (ks. kohta 4.8.1).

— Alaikäiset tai alaikäisiksi oletetut saavat erityissuojelua.

— Kunnioitetaan henkilöiden, erityisesti naisten, oikeuksia tehdä itsenäisesti suojeluhakemus.

1.2 Komitea toivoo, että alaikäisiä koskevissa yhteyksissä mainitaan säännönmukaisesti, että ”lapsen etu” (22 artiklan 1 kohta) on käsitettävä **lasten oikeuksista annetun kansainvälisen yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen mukaisesti**.

1.3 Säilöönoton ei tulisi olla mahdollista kuin viimeisenä keinona, kun muita vaihtoehtoja ei enää ole, eikä koskaan ilman toimivaltaisen tuomioistuimen päätöstä. Tässä yhteydessä on kunnioitettava ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen mukaista oikeutta puolustukseen.

1.4 Ihmisoikeuksien alan tuntevien ja sillä toimivien kansalaisjärjestöjen olisi aina voitava saada yhteys suojelua hakeviin henkilöihin, ja hakijoiden tulee aina saada oikeudellista ja humanitääristä apua joko valtioilta tai kansalaisjärjestöiltä.

1.5 Komitea kannustaa jäsenvaltioita kiirehtimään neuvotteluja tämän uudelleenlaaditun direktiivin hyväksymisestä yhteispäätös-menettelyllä Euroopan parlamentin kanssa. Direktiivin avulla Euroopan unioni voi parantaa valmiuksiaan vastata ihmisarvoisesti sille esitettyihin vaatimuksiin suojella turvapaikanhakijoita.

1.6 Komitea kannattaa turvapaikka-asioita ja kansainvälistä suojelua käsittelevän tukiviraston perustamista, mikäli se nopeuttaa vastaanotto- ja suojeluvaihtojen jakamista EU:n jäsenvaltioiden kesken, lisää avoimuutta turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja kansainvälisen suojelun alalla, helpottaa turvapaikkaa tai kansainvälistä suojelua hakevia avustavien järjestöjen ja organisaatioiden kokemuksen hyödyntämistä sekä parantaa yksilölliseen arviointiin tarkoitettuja menetelmiä.

2. Komission ehdotuksen esittely ja pääsisältö

2.1 Yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä on kehitynyt kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäinen vaihe käynnistyi **Eurooppa-neuvoston kokouksessa Tampereella** (1999) sen jälkeen kun Amsterdamin sopimus, joka lisäsi maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkoihin yhteisöluottavuuden, oli hyväksytty. Ensimmäinen vaihe päättyi vuonna 2005.

2.2 **Ensimmäisen vaiheen** aikana laadittiin turvapaikkoja koskevia direktiivejä, parannettiin jonkin verran jäsenvaltioiden yhteistyötä sekä edistettiin turvapaikkapolitiikan ulkoisen ulottuvuuden kehittämisessä.

2.3 Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän rakentamisen **toinen vaihe** käynnistyi (marraskuussa 2004 hyväksytyllä) **Haagin ohjelmalla**, jonka mukaan vuoteen 2010 mennessä olisi saavutettava yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän keskeiset tavoitteet ottamalla käyttöön välineitä ja toimia, joilla lisätään yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän yhdenmukaisuutta ja parannetaan suojelunormeja.

2.4 Ennen uusien aloitteiden hyväksymistä komissio laati vuonna 2007 **vihreän kirjan** ⁽³⁾ eri toimielinten, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan välisen keskustelun käynnistämiseksi ⁽⁴⁾. Vihreän kirjan pohjalta se hyväksyi sittemmin turvapaikkapolitiikan toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelmassa määritettiin tulevien vuosien etenemissuunnitelma ja esitettiin toimenpiteet, jotka komissio aikoo ottaa käyttöön yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toisen vaiheen loppuun saattamiseksi.

2.5 Tähän kontekstiin liittyy komission esittämä uudelleenlaadinta direktiivistä, jonka neuvosto hyväksyi 27. tammikuuta 2003 ja josta komitea antoi aikanaan lausunnon ⁽⁵⁾.

2.6 Komission ehdotuksen päätavoitteena on varmistaa vastaanotto-olosuhteiden osalta korkeatasoisemmat turvapaikanhakijoiden kohtelua koskevat vaatimukset, joilla taataan kansainvälisen oikeuden mukaisesti kohtuullinen elintaso. Myös vastaanotto-olosuhteita koskevien kansallisten sääntöjen yhdenmukaistamista olisi jatkettava, jotta voidaan vähentää erilaisista kansallisista vastaanottokäytänteistä johtuvaa turvapaikanhakijoiden liikkumista jäsenvaltiosta toiseen.

2.7 Ehdotuksessa laajennetaan direktiivin soveltamisalaa lisäämällä siihen toissijaista suojelua hakevat henkilöt. Ehdotetun direktiivin mukaan sitä sovelletaan kaikenlaisissa turvapaikkamenettelyissä kaikissa sijaintipaikoissa ja laitoksissa, jotka vastaanottavat turvapaikanhakijoita.

Ehdotuksella pyritään myös helpottamaan työmarkkinoille pääsyä. Ehdotetun direktiivin mukaan turvapaikanhakijoiden on päästävä työmarkkinoille kuuden kuukauden kuluessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemisestä. Lisäksi siinä säädetään, että kansallisilla työmarkkinaehdoilla ei saa rajoittaa turvapaikanhakijoiden pääsyä työmarkkinoille.

2.8 Ehdotuksessa pyritään takaamaan, että aineellisten vastaanotto-olosuhteiden saatavuudella varmistetaan turvapaikanhakijoiden terveyden kannalta riittävä elintaso ja heidän toimeentulonsa. Tämän vuoksi jäsenvaltiot veloitetaan ottamaan huomioon oman maan kansalaisille myönnettävän sosiaaliturvan taso, kun turvapaikanhakijoille myönnetään rahallista tukea.

2.9 Ehdotetussa direktiivissä varmistetaan, että säilöönotto voi tapahtua ainoastaan direktiivissä säädettyillä poikkeuksellisilla perusteilla.

2.10 Ehdotetussa direktiivissä taataan myös, että säilöön otettuja turvapaikanhakijoita kohdellaan humanilla ja ihmisarvoisella tavalla ja heidän perusoikeuksiaan kunnioittaen sekä kansainvälistä ja kansallista lainsäädäntöä noudattaen.

2.11 Ehdotetussa direktiivissä edellytetään, että kansallisella tasolla otetaan käyttöön järjestelyt, joiden avulla erityistarpeet voidaan havaita viivytystä.

Ehdotukseen sisältyy myös useita suojakeinoja sen varmistamiseksi, että turvapaikanhakijoiden erityistarpeet otetaan nimenomaisesti huomioon vastaanotto-olosuhteita luotaessa.

2.12 Ehdotettuun direktiiviin sisältyy kansallisten järjestelmien täytäntöönpanoa ja parantamista koskevia toimenpiteitä, joiden avulla pyritään varmistamaan seurannan jatkuvuus ja vahvistamaan komission asemaa EU:n lainsäädännön valvojana.

⁽³⁾ KOM(2007) 301 lopullinen, 6. kesäkuuta 2007.

⁽⁴⁾ ETSK otti siihen kantaa 12. maaliskuuta 2008 antamassaan lausunnossa aiheesta "Vihreä kirja – Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän tulevaisuus", esittelijä: An Le Nouail Marlière (EUVL C 204, 9.8.2008).

⁽⁵⁾ Ks. ETSK:n 28. marraskuuta 2001 antama lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista", esittelijä: Dario Mengozzi ja apulaisesittelijä: Luis Miguel Pariza Castaños (EYVL C 48, 21.2.2002).

3. Yleistä

3.1 Komitea suhtautuu myönteisesti komission ehdotuksilla tavoiteltuun myönteiseen kehitykseen kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanotto-olosuhteissa, haluan yhdenmukaistaa kansalliset säännökset sekä toissijaisen suojelun soveltamisalan laajentamiseen. Se muistuttaa kuitenkin, että kunkin hakijan tilanne tulee aina tutkia tapauskohtaisesti myös vastuujäsenvaltiota määriteltäessä, jotta hakemus tulisi perusteellisesti käsitellyksi, ja että toissijaista suojelua tulee harkita vain, jos yleissopimuksessa tarkoitettujen aseman (pakolaisuuden) ehdot eivät täyty.

3.2 Komitea kannattaa tavoitetta taata suojelua hakeville kohtuullinen elintaso sekä helpottaa heidän kotoutumistaan vastaanottajamaahan ⁽⁶⁾ ja edistää kotoutumista varmistamalla pääsy työmarkkinoille kuuden kuukauden kuluessa ilman kansallisista työmarkkinaehdoista johtuvia aiheuttamia rajoituksia (15 artiklan 2 kohta). Samalla unionin lainsäädännössä on kunnioitettava tinkimättä turvapaikkaa tai kansainvälistä suojelua hakevien perusoikeuksia yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen 23 artiklan 1 kappaleen ⁽⁷⁾, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 2, 9, 10, 11 ja 12 artiklan, kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksen nro 118, joka koskee samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin oman maan kansalaisille, Euroopan sosiaalisen peruskirjan, perusoikeuskirjan sekä pakolaisten suojelua koskevan Geneven yleissopimuksen ⁽⁸⁾ mukaisesti. Komitea on samaa mieltä myös ehdotetusta sosiaaliturvan tasosta, majoitusolosuhteiden mukauttamisesta henkilöiden erityistarpeisiin ja hakijoiden laajempiin perhekäsityksiin sekä tarpeesta ottaa perhesuhteet asianmukaisesti huomioon hakemusta käsiteltäessä.

3.3 Kun kansainvälistä suojelua hakevien säilöönottokysymyksessä otetaan huomioon hädässä olevien henkilöiden tunnustamista ja perusoikeuksien puolustamista koskevat yleisperiaatteet ja kansainväliset viitekohdat, Geneven yleissopimuksen 26 artiklan ("Liikkumisvapaus") ja 31 artiklan ("Laittomasti maassa oleskelevat pakolaiset") ⁽⁹⁾ perusteella ketään ei saa ottaa säilöön

⁽⁶⁾ Ks. ETSK:n 28. marraskuuta 2001 antama lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston direktiiviksi turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista", esittelijä: Dario Mengozzi ja apulaisesittelijä: Luis Miguel Pariza Castaños (EYVL C 48, 21.2.2002).

⁽⁷⁾ "Jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan."

⁽⁸⁾ 1951.

⁽⁹⁾ Geneven yleissopimuksen 31 artikla: "Sopimusvaltiot eivät ryhdy ranskaisutoimenpiteisiin laitton maahan saapumisen tai oleskelun johdosta niitä pakolaisia kohtaan, jotka tulevat suoraan maasta, missä heidän elämänsä tai vapautensa on ollut uhattuna 1 artiklassa tarkoitettulla tavalla ja jotka ovat luvatta tulleet tai luvatta oleskelevat sopimusvaltion alueella, kuitenkin edellyttäen, että nämä ilmoittautuvat viipymättä viranomaisille ja esittävät hyväksyttäviä syitä laittomalle saapumiselleen tai oleskelulleen."

pelkästään sen takia, että hän hakee kansainvälistä suojelua. Komissiokin toteaa tämän ehdottamansa direktiivin johdanto-osassa (16 kappale). Säilöönottoa ei siis tulisi harkita kuin jos se on asianmukaisin perustein ehdottoman välttämätöntä. Sitä ei tule pitää hyväksyttävänä toimintatapana, ellei kyse ole hakijan vilpillisestä tai viivytystarkoituksesta.

3.4 Komitea kannattaa ehdotetussa direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä alaikäisten lasten erityistarpeisiin vastaamiseksi. Se huomauttaa kuitenkin, että viittausta Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 1989 solmimaan yleissopimukseen lapsen oikeuksista voitaisiin tämentää viittaamalla 37 artiklan ⁽¹⁰⁾ sijasta säännönmukaisesti 3 artiklan 1 kappaleeseen ⁽¹¹⁾, eikä pelkästään "lapsen edun" käsitteeseen, jota tunnetusti voidaan tulkita kirjavasti.

3.5 Komitea kiinnittää lisäksi paljon huomiota siihen, että hakijoille tai pakolaisille tulee tarjota järjestelmällisesti mahdollisuudet hakea muutosta heitä koskeviin oikeudellisiin tai hallinnollisiin päätöksiin. Komitea huomauttaa kuitenkin, että täyden tehon varmistamiseksi muutoksenhaku on määriteltävä säännönmukaisesti toimeenpanoa lykkääväksi.

4. Erityistä

4.1 Tiedottaminen (II luku, 5 artikla)

4.1.1 Komitea kehottaa lisäämään artiklaan seuraavan: "Jäsenvaltioiden on ilmoitettava turvapaikanhakijan perheenjäsenille mahdollisuudesta esittää erillinen hakemus."

4.2 Säilöönotto ja sen edellytykset (II luku, 8–11 artikla)

4.2.1 Komitea katsoo, että suojelun hakijoiden kohtelun yleissääntönä on oltava ehdotetun direktiivin 7 artiklan mukainen henkilöiden liikkumisvapauden periaate. Säilöönnotolle vaihtoehtoisten ratkaisujen on oltava ensisijaisia.

4.2.1.1 Hakijoita ei siis voi eikä saa ottaa säilöön (**8 artikla**) kuin poikkeusoloissa eli silloin, kun

— **turvapaikkahakemus esitetään sen jälkeen, kun hakijalle on ilmoitettu maastapoistamistoimenpiteestä**

— **turvapaikkahakemuksen käsittelyn yhteydessä tehdään päätös henkilön oikeudesta tulla valtion alueelle ja päätetään ottaa hänet säilöön tai sijoittaa odotusalueelle.**

⁽¹⁰⁾ Yleissopimuksen 37 artikla koskee mm. vangitsemista.

⁽¹¹⁾ Kansainvälinen yleissopimus lapsen oikeuksista, 3 artiklan 1 kappale: "Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimiä toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu."

4.2.1.2 Komitea katsoo, että näitä kahta tilannetta lukuun ottamatta ketään turvapaikanhakijaa ei saa pitää säilössä ja että säilöönottopäätöstä ei missään tapauksessa voi perustella tarpeella ”määrittää, varmistaa tai tarkistaa henkilön henkilöllisyys tai kansalaisuus” tai etenkin pyrkimyksellä ”määrittää turvapaikkahakemuksen perusteet, jos ne muuten voisivat kadota”.

4.2.1.3 ETSK ehdottaa, että uudelleenlaadittu 9 artiklan 5 kohta muutetaan kuulumaan seuraavasti: ”Oikeusviranomaisen on tarkastettava **viran puolesta** säilöönoton perusteita säännöllisin väliajoin **ja turvapaikanhakijan pyynnöstä, mikäli tilanne muuttuu tai käytettävään tulee säilöönoton laillisuuteen vaikuttavaa uutta tietoa.**”

4.2.2 ETSK:n mielestä olosuhteiden tulee olla sellaiset, että säilöön otettuja kohdellaan humanilla tavalla ja ihmisarvoa kunnioittaen. Vankiloista erillisissä säilöönottokeskuksissa tapahtuvan säilönsäilyttämisen edellytyksiä (**10 artikla**) koskevissa kysymyksissä olisi perusteltua, ettei hakijaa voisi ilman asianomaisen **kirjallista suostumusta** sijoittaa samaan ryhmään turvapaikkaa hakemattomien henkilöiden kanssa (**10 artiklan 1 kohta**).

4.2.3 Lisäksi kun otetaan huomioon Euroopan unionin eri jäsenvaltioiden erilaiset säilöönottomenettelyt, tulisi täsmentää, että YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun ja muiden organisaatioiden tulee voida olla yhteydessä hakijoihin ja tavata heitä **kaikissa** säilönsäilytyspaikoissa (**10 artiklan 2 kohta**). Samaa ilmaisua tulee suosia **10 artiklan 3 kohdassa**.

4.2.3.1 Lisäksi komitea suosittelee, että kansainvälistä suojelua hakevalle ilmoitetaan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen *hänen äidinkielellään tai kielellä, jota hän kertoo ymmärtävänsä*, mahdollisesti myös auktorisoidun tulkin välityksellä tai laillisesti päteväällä käännöksellä. Komitea kehottaa toimimaan samoin myös ehdotuksessa uudelleenlaadituksi Dublin II -asetukseksi, jonka aiheena on kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistaminen ⁽¹²⁾.

4.2.4 Tekstin yhtenäisyyden vuoksi ilmaisu ”**kansainvälistä suojelua hakevat henkilöt**” tulee korvata ilmaisulla ”turvapaikanhakijat” (**11 artiklan 4 kohta**).

4.2.5 ETSK on tyytyväinen ilman huoltajaa olevien alaikäisten säilöönottokieltoon (uudelleenlaadittu 11 artiklan 1 kohta) ja kannattaa sen vahvistamista, että henkilöitä, joilla on erityistarpeita, ei periaatteessa saa ottaa säilöön (uudelleenlaadittu 11 artiklan 5 kohta).

⁽¹²⁾ Ks. tämän virallisen lehden sivu 115.

4.3 *Alaikäisten koulunkäynti sekä työllistäminen ja ammatillinen koulutus (II luku, 14–16 artikla)*

4.3.1 Ehdotetun direktiivin avulla pyritään helpottamaan ja nopeuttamaan hakijoiden kotoutumista vastaanottajamaihin. Alaikäisten koulunkäynti sekä työllistäminen ja ammatillinen koulutus edistävät tätä.

4.3.1.1 Komitea katsoo, että alaikäisten koulunkäynnin aloittamista ei tule lykätä tarpeettomasti ja että kolme kuukautta vaikuttaa turhan pitkältä ajalta. Raja olisi järkevämpää asettaa **kahteen kuukauteen (14 artiklan 2 kohta)**.

4.3.2 Komitea kannattaa komission aloitetta, jonka mukaan turvapaikanhakijoiden on päästävä työmarkkinoille kuuden kuukauden kuluessa, ja katsoo, että 15 artiklan 1 kohdan tulkinvaraisuutta olisi syytä vähentää täsmentämällä kohtaa seuraavasti: ”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijat **tosiasiallisesti** pääsevät työmarkkinoille – –.” Näin edellytettäisiin, että hakijat voivat käyttää työnhakijoille tarkoitettuja sosiaalisia tukipalveluja.

4.3.2.1 Komitea toteaa, että vastaanottojärjestelyistä voi olla hyötyä sekä kyseiselle valtiolle että turvapaikanhakijoille, sillä niiden avulla turvapaikanhakijat voivat saada itseluottamusta.

4.3.3 Komitea palauttaa mieliin ensimmäisestä vastaanottovaihtimuksista koskevasta direktiivistä antamansa lausunnon ⁽¹³⁾, jossa se korostaa seuraavaa: ”Unionin ulkopuolisten maiden kansalaisille, jotka ovat jonkin jäsenvaltion suojissa, tulee tarjota mahdollisimman laajasti koulutusta. Tälle näkökannalle on kaksi perustetta: Ensinnäkin kaikki turvapaikanhakijoiden saama koulutus edistää heidän kotimaidensa kehitystä, kun he mahdollisesti palaavat sinne. – – Toiseksi on huomattava, että jos turvapaikanhakijat jäävät vastaanottavaan jäsenvaltioon, koulutus helpottaa heidän siirtymistään sen työmarkkinoille.” Tätä taustaa vasten komitea katsoo, että jäsenvaltioiden vapautta tulkita 16 artiklaa tulee rajoittaa muuttamalla artiklaa **suorasanaiseksi ja järjestettävä** turvapaikanhakijoiden pääsy ammatilliseen koulutukseen riippumatta siitä, onko heillä pääsy työmarkkinoille.”

4.4 *Aineellisia vastaanotto-olosuhteita ja terveydenhoitoa koskevat yleiset säännökset (17 artikla)*

4.4.1 Komitea kehottaa mainitsemaan, että säännökset pätevät muutoksenhakumenettelyjenkin aikana.

⁽¹³⁾ Ks. ETSK:n 28. marraskuuta 2001 antama lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi turvapaikanhakijoiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vähimmäisvaatimuksista” (direktiivi 2003/9/EY), esittelijä: Dario Mengozzi ja apulaisesiittelijä: Luis Miguel Pariza Castaños (EYVL C 48, 21.2.2002).

4.4.2 ETSK pitää myönteisenä uudelleenlaadittua 17 artiklan 5 kohtaa, jolla on määrä parantaa aineellisten vastaanotto-olosuhteiden tasoa niissä jäsenvaltioissa, joissa taso on nykyisin liian matala.

4.5 Aineellisten vastaanotto-olosuhteiden rajoittaminen tai peruuttaminen (III luku, 20 artikla)

4.5.1 Komitea on huolissaan tällaisen toimenpiteen toteuttamisesta tapauksissa, joissa turvapaikanhakija ”on jo tehnyt hakemuksen samassa jäsenvaltiossa”. Käytäntö nimittäin osoittaa, että ensimmäisen hakemuksen jälkeen voidaan perustellusti pyytää hakemuksen uudelleentarkastelua hakijan tilanteesta annettujen lisätietojen tai esitetyn lisäaineiston johdosta. Hakija kärsisi huomattavasti, jos hänet suljettaisiin aineellisen vastaanottojärjestelmän ulkopuolelle. Komitea kehottaa näin ollen **poistamaan kyseisen kohdan (20 artiklan 1 kohdan c alakohta)**.

Ehdotettu toimenpide vaikuttaa lisäksi olevan ristiriidassa niiden perusajatusten ja muutosten kanssa, jotka sisältyvät ehdotukseen uudelleenlaadituksi asetukseksi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta ⁽¹⁴⁾.

4.5.2 ETSK on tyytyväinen uudelleenlaaditun 20 artiklan 2 kohdan sisältämiin ehdotuksiin vastaanotto-olosuhteiden peruuttamismahdollisuuksien vähentämisestä ja 20 artiklan 4 kohdan sisältämään ehdotukseen, jolla vahvistetaan säännöstä ainakin vähimmäismääräisten aineellisten vastaanotto-olosuhteiden takaamisesta kaikille turvapaikanhakijoille.

4.6 Henkilöt, joilla on erityistarpeita (IV luku, 21–24 artikla)

Komitea toivoo, että alaikäisiä koskevissa yhteyksissä mainitaan säännönmukaisesti, että ”lapsen etu” (22 artiklan 1 kohta) on

käsitettävä **lasten oikeuksista annetun kansainvälisen yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleen mukaisesti**.

4.7 Kidutuksen ja väkivallan uhrit (24 artikla)

4.7.1 Komitea kehottaa varmistamaan, että kidutuksen tai väkivallan uhrit sekä fyysisistä sairauksista ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät henkilöt saavat hoitoa tarkoituksenmukaisessa sairaalalämpäristössä.

4.7.2 Heidän on päästävä tarvittaessa erityislaitoksiin. Yleis- ja erikoisterveydenhuollon henkilöstön on päästävä vastaanotto- tai säilöönottokeskuksiin, ja kansainvälistä suojelua hakevien on voitava saada vastaanottajamaan yleisessä terveydenhuoltojärjestelmässä päteväksi todetun ja asiantuntevan terveydenhuoltohenkilökunnan diagnosointipalveluja ja erikoishoitoa.

4.7.3 Vaikka Euroopan komissio ei esitä muutoksia 13 artiklaan, jonka perusteella jäsenvaltiot voivat vaatia kansanterveydelisistä syistä lääkirintarkastuksen tekemistä hakijoille, komitea muistuttaa, että pakollinen hiv-testaus on monessa suhteessa ihmisoikeusloukkaus ja loukkaa erityisesti oikeutta yksityisyyteen ⁽¹⁵⁾. Testaus ei saa olla kansainvälistä suojelua hakevan henkilön maahanpääsyn tai turvapaikkamenettelyn ennakkoodellytys. Lisäksi lääkirintarkastuksen yhteydessä olisi annettava asianmukaista tietoa hakijan ymmärtämällä kielellä (ks. kohta 4.2.3.1) ja kysyttävä suostumus, tarjottava neuvontaa ja taattava luottamuksellisuus sekä tarvittava lääketieteellinen seuranta ja hoito.

4.8 Muutoksenhaku (V luku, 25 artikla)

4.8.1 Komitea kannattaa sitä, että jäsenvaltioiden on taattava hakijoille mahdollisuus saada oikeusapua (25 artiklan 2 kohta), mutta pitää tarpeellisena täsmentää, että **muutoksenhaulla on oltava lykkäävä vaikutus (25 artiklan 1 kohta)**. Muuten sillä ei ole minkäänlaista käytännön merkitystä ⁽¹⁶⁾.

Bryssel 16. heinäkuuta 2009.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽¹⁴⁾ KOM(2008) 820 lopullinen, ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu toisinto)”, josta komitea antoi lausuntonsa 16.7.2009, esittelijä: An Le Nouail Marlière (CESE 443/2009 – SOC/333, julkaistu samassa yhteydessä kuin käsillä oleva lausunto).

⁽¹⁵⁾ Sellaisena kuin se määritellään mm. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa.

⁽¹⁶⁾ EIT:n 26. huhtikuuta 2007 antama tuomio asiassa Gebremedhin v. Ranska: vuonna 1950 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, 3 ja 13 artikla; korjaamaton vahinko, jota mahdollinen kidutus tai kaltoin kohtelu oli omiaan aiheuttamaan; oikeussuojakeino, johon liittyy automaattinen lykkäävä vaikutus. Ks. <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=816069&portal=hbk&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>, kohdat 66 ja 67.